

ISSN 2227-2844

ВІСНИК

**ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

№ 7 (296) ЖОВТЕНЬ

2015

ВІСНИК

ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

№ 7 (296) жовтень 2015

Частина I

За матеріалами

*Всеукраїнської науково-практичної конференції
«Національно-патріотичне виховання дітей і молоді
в контексті ствердження суб'єктності української держави»*

Засновано в лютому 1997 року (27)

Свідоцтво про реєстрацію:

серія КВ № 14441-3412ПР,

видане Міністерством юстиції України 14.08.2008 р.

Збірник наукових праць внесено до переліку

наукових фахових видань України

(педагогічні науки)

Наказ Міністерства освіти і науки України № 793 від 04.07.2014 р.

Журнал включено до переліку видань реферативної бази даних

«Україніка наукова» (угода про інформаційну співпрацю

№ 30-05 від 30.03.2005 р.)

Рекомендовано до друку на засіданні вченої ради

Луганського національного університету імені Тараса Шевченка

(протокол № 3 від 30 жовтня 2015 року)

Виходить двічі на місяць

28.	Караман О. Л. Національно-патріотичне виховання дітей і молоді в різних інститутах соціалізації.....	219
29.	Краснова Н. П. Соціально-педагогічна робота з національно-патріотичного виховання в загальноосвітній школі.....	234
30.	Мальцева О. І. Патріотичне виховання учнів в умовах масової загальноосвітньої школи.....	241
31.	Сьомкіна І. С. Особливості налагодження соціальної взаємодії в сім'ї, що опинилася у складних життєвих обставинах.....	248
32.	Тарарива Л. Ю. Шляхи національно-патріотичного виховання молоді в умовах сучасного медіапростору.....	255

**ЗАСОБИ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО
ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ТА
МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ**

33.	Гречишкіна І. А. Національне виховання дошкільників засобами української народної іграшки.....	262
34.	Саприкіна О. В. Національно-патріотичне виховання дошкільників засобами українського декоративного мистецтва.....	268
35.	Соколенко О. І. Особливості занять ритмічною гімнастикою у процесі виховання дітей дошкільного віку з порушенням слуху.....	275
36.	Хомич О. О. Формування основ патріотизму у дітей дошкільного віку засобами масової інформації.....	282
37.	Цалапова О. М. Формування патріотизму в молодших школярів засобом народної казки.....	288
	Відомості про авторів.....	299

УДК [172.5+373.21-053.4]: 316.77

О. О. Хомич

ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ПАТРІОТИЗМУ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

На сучасному етапі становлення державності будь-якої країни проблема патріотичного виховання дітей набуває особливого значення, тому що без любові до Батьківщини, готовності примножувати її багатства, оберігати честь і славу, людина не може бути громадянином. Патріотичне виховання, у свою чергу, створює потрібні передумови для формування громадянської поведінки. Патріотизм сьогодні є нагальною потребою і для людей, і для держави, оскільки високий рівень патріотизму громадян забезпечить повноцінний гармонійний розвиток як особистості в державі, так і суспільства в цілому.

Теперішня реальність примушує нас знов і знов звертатися до теми національно-патріотичного виховання. Згідно з положеннями Національної доктрини розвитку освіти, воно «...має здійснюватися на всіх етапах навчання дітей та молоді, забезпечувати всебічний розвиток, гармонійність та цілісність особистості, розвиток її здібностей та обдаровань, збагачення на цій основі інтелектуального потенціалу народу, його духовності й культури...» [4]. Набуває актуальності проблема формування патріотизму у наймолодших громадян – дітей дошкільного віку.

Проблеми національного виховання, формування національної свідомості та самосвідомості особистості досліджували корифеї української педагогіки (Г. Ващенко, І. Огієнко, С. Русова, В. Сухомлинський, К. Ушинський); сучасні вчені (О. Вишневський, П. Кононенко, В. Кузь, М. Стельмахович, Г. Філіпчук); психологи (І. Бех, В. Борисов, Д. Ельконін, І. Кон); мистецтвознавці та фольклористи (Д. Антонович, Б. Грінченко, М. Лисенко, Ф. Колесса).

Важливе значення для розробки сучасних підходів і методів формування у дітей дошкільного віку елементів національної самосвідомості та патріотизму мають концепції розвитку українського дошкілля, розроблені Л. Артемовою, А. Богущ, Н. Гавриш, Л. Калуською, О. Кононко, Н. Лисенко, Т. Поніманською та іншими.

Метою даної статті виступає визначення особливостей формування основ патріотизму у дітей дошкільного віку засобами масової інформації.

Аналіз наукової літератури дає підстави стверджувати, що у сучасній педагогічній системі національно-патріотичному вихованню відводиться одне з чільних місць. Однак існують певні розбіжності щодо визначення самої сутності даного поняття.

В першу чергу, розуміння національно-патріотичного виховання зумовлене соціальним замовленням Української держави. Зокрема, в

нормативних освітніх документах під патріотизмом розуміється любов до свого народу, до України. Також зазначається, що «важливою якістю українського патріотизму повинна бути турбота про благо народу, сприяння становленню і утвердженню України як правової демократичної соціальної держави, готовності відстояти незалежність Батьківщини» [3, с. 3 – 8]. Очевидно, що таке виховання має здійснюватися на всіх етапах навчання дітей та молоді, забезпечуючи збагачення інтелектуального потенціалу народу, його духовності і культури, виховання громадянина, здатного до самостійного мислення, суспільного вибору і діяльності, спрямованої на процвітання нашої держави.

Крім того, національно-патріотичне виховання є складовою загального виховного процесу підростаючого покоління, головною метою якого є набуття дітьми та молоддю соціального досвіду, готовності до виконання громадянських і конституційних обов'язків, успадкування духовних надбань українського народу, досягнення високої культури взаємин, формування особистісних рис громадянина Української держави [6].

Патріотизм, на думку автора «Українського педагогічного словника» С. Гончаренка, – одне з найглибших громадянських почуттів, змістом якого є любов до батьківщини, відданість своєму народові, гордість за надбання національної культури. Патріотизм виявляється в практичній діяльності, спрямованій на всебічний розвиток своєї країни, захист її інтересів. Патріотизм – соціально-історичне явище. Виховання патріотизму – важлива складова виховної діяльності школи. У процесі вивчення різних навчальних предметів в учнів формуються патріотичні погляди і переконання [1, с. 249].

Ми дотримуємось погляду, що національне-патріотичне виховання як складова українського виховання спрямоване насамперед на формування патріотизму та національної самосвідомості особистості. Водночас воно спирається на культурно-історичний досвід народу, його звичаї, традиції, багатотомову мудрість і духовність. Національне (патріотичне) розвивається у людині впродовж усього життя і сприяє утвердженню національної гідності, залученню до практичних справ розбудови державності, формуванню почуття гордості за свою Батьківщину.

Зазначимо, що майбутнє держави визначають наймолодші громадяни – діти-дошкільники. Дитина не народжується патріотом, вона поступово стає ним залежно в якому середовищі живе і яке виховання одержує. Серед завдань дошкільної освіти, визначених Законом «Про дошкільну освіту» знаходимо: «виховання у дітей любові до України, шанобливе ставлення до родини, поваги до народних традицій і звичаїв, державної та родинної мови, національних цінностей українського народу, а також цінностей інших націй і народів, свідомого ставлення до себе, оточення та довкілля» [5].

У державних документах визначено, що виховання у дошкільному віці має спрямовуватися на оволодіння рідною мовою в сім'ї та

навчальному закладі; забезпечення пізнавальної активності; розвиток творчих і художніх здібностей в ігровій та інших видах діяльності; виховання культури спілкування, поваги і любові до батьків, родини, Батьківщини; започаткування основ трудового виховання, екологічної культури, моральної орієнтації в національних і загальнолюдських цінностях [2].

Сьогодні важливу роль у формуванні патріотизму дітей, як і суспільства в цілому, займають засоби масової інформації, що здійснюють інформаційне забезпечення багатьох сфер життєдіяльності і впливають на індивідуальний розвиток.

Під засобами масової інформації (ЗМІ) розуміють шляхи і способи систематичного поширення інформації, що проходить через друковану пресу, радіомовлення, телебачення, кіно, звукозапис, відеозапис, Інтернет. Мас-медіа здійснюють збір, обробку і поширення інформації на масову аудиторію.

Вважаємо, що засоби мас-медіа завдяки широкому охопленню навіть наймолодшої аудиторії, дітей дошкільного віку та технічним можливостям транслявання передач на далекі відстані дають можливість споживати медійну продукцію на власний вибір (обирати телеканал, газету, інтернет-сторінку, мову подачі інформації, можливість вибору медіа відповідно до світоглядних позицій). Це є позитивним, але, на жаль, вони не переслідують освітню мету, пропагування цінностей саме українського суспільства, виховання патріотів. Така робота повинна вестися систематично і в тісній співпраці із громадськими організаціями та об'єднаннями, закладами освіти, так і з органами державної влади, місцевого самоврядування, потребує об'єднання зусиль всіх ведучих ЗМІ, як телеканалів, так і друкованих, і Інтернет мас-медіа, так як це не справа кілька місяців чи років, тут роботи на найближче десятиліття вистачить без сумнівів.

Саме тому виникає необхідність у реалізації основних завдань інформаційного забезпечення національно-патріотичного виховання, визначених у «Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді», прийнятої на засіданні Колегії Міністерства освіти і науки України 26 березня 2015 р. [6]:

- організація у теле-, радіопрограмах, Інтернет-ресурсах і в пресі постійно діючих рубрик, що популяризують українську історію, боротьбу Українського народу за незалежність, мову та культуру, досвід роботи з національно-патріотичного виховання різних соціальних інституцій; підтримка україномовних молодіжних засобів масової інформації;
- запобігання пропаганді в засобах масової інформації культури насильства, жорстокості і бездуховності, поширення порнографії та інших матеріалів, що підривають загальнолюдські та національні духовні цінності, заперечують суверенність Української Держави;

- виробництво кіно- і відеофільмів, підтримка видання науково-популярної, наукової, художньої літератури національно-патріотичного спрямування.

- підготовка інформаційної та науково-популярної літератури для батьків, з питань національно-патріотичного виховання дітей та молоді у сім'ї; висвітлення у засобах масової інформації кращого досвіду родинного виховання.

- здійснення заходів щодо розширення фактографічної бази історичних подій, публікація розсекречених архівних документів, видання історичної науково-популярної літератури, довідкових матеріалів про здобутки України за роки незалежності, книг національно-патріотичної спрямованості.

Серед запропонованих заходів щодо реалізації «Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді», розміщених у розділі «Інформаційно-комунікаційні технології у забезпеченні національно-патріотичного виховання» виокремлюємо ті, які будуть сприяти формуванню патріотизму саме у дітей дошкільного віку:

- створити відкриту мережу освітніх ресурсів, присвячену національно-патріотичному вихованню дітей і молоді;

- забезпечити державне замовлення на створення медіа продукції (комп'ютерні ігри, мультфільми, кінофільми, інтерактивні телепрограми), які сприяють національній та громадянській самоідентифікації дітей і молоді;

- створити інтернет-портал «Слава Україні», на якому розмістити фонд записів художньо-патріотичних, літературних і музичних творів, а також освітніх програм з вітчизняної історії;

- створити цикл документальних фільмів з Історії України, присвячений видатним особистостям, звичкам, традиціям, українським ремеслам тощо і включити їх до освітніх програм;

- забезпечити наповнення інформаційного контенту позитивною інформацією щодо привабливості образу України, державних символів, поваги до них, підтримки бажання жити й працювати в Україні, цінності національної спадщини, спрямованих на формування історичної пам'яті;

- організувати та провести серію вебінарів з патріотичного виховання дітей та молоді присвячених методиці формування патріотичного виховання в ранньому, дошкільному, молодшому шкільному та підлітковому віці;

- проводити виставки фото та архівних документів, що ілюструють становлення та розвиток української держави;

- створити на електронних носіях тематичні добірки українських літературних і музичних творів національно-патріотичної тематики [6].

Отже, проаналізувавши сучасний стан формування патріотизму дітей дошкільного віку, вважаємо доцільним прийняти до уваги та включитись до реалізації завдань Концепції національно-патріотичного виховання дітей і

молоді (наказ Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 р. № 641). На нашу думку, засоби масової інформації, зокрема (телебачення, комп'ютерні технології, художні твори) – є потужним інструментом впливу на національно-патріотичне виховання дітей дошкільного віку. Задля забезпечення умов ефективного формування і розвитку патріотизму дітей було б доцільно, підвищити вимоги до діяльності ЗМІ, запроваджувати заходи попередження їх негативного впливу, сприяти ефективному використанню ЗМІ для ствердження патріотичних почуттів.

Список використаної літератури

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К., 1997. – 375 с. **2. Державна** національна програма «Освіта» (Україна XXI ст.). – К. : Райдуга, 1994. – 61 с. **3. Концепція** громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності // Дошкільне виховання. – 2003. – № 2. – С. 3–8. **4. Національна** доктрина розвитку освіти в Україні у XXI столітті. – К., 2002. – 27 с. **5. Про дошкільну** освіту: Закон України. – К. : Ред. журналу «Дошкільне виховання». – 2001. – 32 с. **6. Про затвердження** Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді, Заходів щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді та методичних рекомендацій щодо національно-патріотичного виховання – Наказ МОН України від 16.06.2015 № 641 – Режим доступу: <http://old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/4068->.

Хомич О. О. Формування основ патріотизму у дітей дошкільного віку засобами масової інформації

У статті обґрунтовується актуальність проблеми національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку засобами масової інформації. Розкрито сутність понять «національно-патріотичне виховання» та «патріотизм», окреслено основні завдання національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку. Розглянуто завдання інформаційного забезпечення національно-патріотичного виховання, визначені у «Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді». Проаналізовано розділ «Інформаційно-комунікаційні технології у забезпеченні національно-патріотичного виховання» включений в Додаток до наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 р. № 641 та виокремлено заходи, які будуть сприяти формуванню патріотизму саме у дітей дошкільного віку.

Ключові слова: патріотизм, національно-патріотичне виховання, завдання національно-патріотичного виховання.

Хомич Е. А. Формирование основ патриотизма у детей дошкольного возраста средствами массовой информации

В статье раскрыта актуальность проблемы национально-патриотического воспитания детей дошкольного возраста средствами

массовой информации. Раскрыта сущность понятий «национально-патриотическое воспитание» и «патриотизм», определены основные задачи национально-патриотического воспитания детей дошкольного возраста. Рассмотрены задачи информационного обеспечения национально-патриотического воспитания, определенные в «Концепции национально-патриотического воспитания детей и молодежи». Проанализированы раздел «Информационно-коммуникационные технологии в обеспечении национально-патриотического воспитания» включен в Приложение к приказу Министерства образования и науки Украины от 16.06.2015 г. № 641 и выделены меры, которые будут способствовать формированию патриотизма у детей дошкольного возраста.

Ключевые слова: патриотизм, национально-патриотическое воспитание, задания национально-патриотического воспитания.

Khomich E. A. Formation of bases of patriotism at children of preschool age the media

The article explains the importance of the problem of national-patriotic education of children of preschool age the media. The essence of the concepts of "national-patriotic education" and "patriotism", the basic tasks of the national-patriotic education of children of preschool age. The problems of information support of the national-patriotic education, as defined in the "Concept of the national-patriotic education of children and youth." Analyzed the section "Information and communication technologies in national-patriotic education" included with the application to the Ministry of Education and Science of Ukraine from 06.16.2015, the number 641, and highlighted activities that will contribute to the formation of patriotism at children of preschool. Author notes that namely the media, in particular the (television, computer technology, works of art) - is a powerful tool to influence national-patriotic education of preschool children. In order to ensure conditions of effective formation and development of the patriotism of children it would be appropriate to raise the requirements to the activities of the media, to take measures to prevent their negative impact, contribute to the effective use of the media for the approval of patriotic feelings.

Key words: patriotism, national-patriotic education, the task of the national-patriotic education.

Стаття надійшла до редакції 03.09.2015 р.

Прийнято до друку 30.10.2015 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Докучаєва В. В.

30. **Осьодло Василь Ілліч** – доктор психологічних наук, професор, начальник Гуманітарного інституту Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського.

31. **Павленко Ірина Григорівна** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

32. **Роман Сергій Володимирович** – доктор педагогічних наук, професор кафедри лабораторної діагностики, хімії та біохімії ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», член-кореспондент Міжнародної академії наук педагогічної освіти (МАНПО).

33. **Саприкіна Олена Володимирівна** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної та початкової освіти ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

34. **Сеник Алла Михайлівна** – аспірант кафедри соціальної педагогіки та дошкільної освіти Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького.

35. **Сєваст'янова Олена Анатоліївна** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

36. **Соколенко Олена Іванівна** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики фізичного Інституту фізичного виховання і спорту ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

37. **Стрюк Микола Іванович** – кандидат історичних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної та навчально-виховної роботи ДВНЗ «Криворізький національний університет».

38. **Сьомкіна Інна Сергіївна** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

39. **Тарарива Лідія Юріївна** – заступник директора з навчальної роботи, викладач філологічних дисциплін ВП «Лисичанський педагогічний коледж ЛНУ імені Тараса Шевченка».

40. **Хміляр Олег Федорович** – кандидат психологічних наук, доцент, професор кафедри суспільних наук Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського.

41. **Хомич Олена Олександрівна** – асистент кафедри дошкільної та початкової освіти ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

42. **Цалапова Оксана Миколаївна** – кандидат філологічних наук, доцент кафедри філологічних дисциплін ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

43. **Яріко Мирослава Олексіївна** – кандидат культурології, викладач кафедра туристичного бізнесу Харківської державної академії культури.

Наукове видання

ВІСНИК
Луганського національного університету
імені Тараса Шевченка
(педагогічні науки)

№ 7 (296) жовтень 2015

Частина I

Відповідальний за випуск:
д. п. н., проф. **О. Л. Караман**
к. п. н., доц. **Я. І. Юрків**

Здано до склад. 30.09.2015 р. Підп. до друку 30.10.2015 р.
Формат 60x84 1/8.Папір офсет. Гарнітура Times New Roman.
Друк ризографічний. Ум. друк. арк. 35,2. Наклад 200 прим. Зам. № 157.

Видавець і виготовлювач
Видавництво Державного закладу
„Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”
пл. Гоголя, 1, м. Старобільськ, 92703. т/ф: (06461) 2-16-02.
e-mail: luguniv.info.edu@gmail.com
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3459 від 09.04.2009 р.